

Респондент 1. (вік на момент запису інтерв'ю 66 років)¹

Респондент 2. (вік на момент запису інтерв'ю 67 років)

Респондент 3. (вік на момент запису інтерв'ю 63 роки)

Хто записав: виконавчий директор проекту «Сільські громади Чернігівщини в умовах війни та окупації: Досвід виживання і боротьби» Олександр Кривобок.

Дата запису: 20 березня 2023 р.

Місце запису: село Івангород Ічнянської ОТГ Чернігівської області².

Спосіб проведення інтерв'ю: аудіозапис на диктофон.

Респ. 1. Колона остановилася, це білий день іще був. Остановилися, ну .. оце скіки бачимо [протяжність вулиці], трошки ето, і не поміщаються гусеницями. Ну а в нас трохи ширше отам, дак вони з'їхали у ширінь, з вулиці на обочину.

Респ. 2. Порили отут були в нас під двором. Скризь тут порили були.

Респ. 1. Риють. З'їхали [з дороги], а «Тігри» – то в голову, то в хвіст колони [мотаються]. Розведчикі, наведено, катаються, розведка, на «Тіграх». Откудась. Ці люди стоять. Нікуди, техніку бережуть. У піхоти [мабуть] був дозвіл злізти з машин, а дозор – на машині. Всі на броні, кожен на своїм броні.

Не ховалися, [а] зверху сиділи?

Респ. 2. Сиділи зверху.

Респ. 1. І ето, де пушка на кольосному БТРі, шо стояв [на обочині] – по вікнах він водить. Він не стріляв, ну³ він – у дозорі.

Респ. 2. Ми ж у вікно отак віддаля дивимося: він наводить на сусіда оце ж на його отуди дуло. А тоді розвертає отак на нас, думаю «щас як увалить». Коли він наведено шось продивлявся ж. Уже темно було.

Респ. 1. Нада поратся по господарству. Баба не хоче виходить. Пошов я. Пошов. Вони сидять. Начав набірать воду зі скважини. Воду беру, вони сиділи, сиділи.

Насосом?

¹ Персональні дані респондентів не вказано з міркувань безпеки.

² Примітка: село Івангород Ічнянської ОТГ Чернігівської області перебувало на шляху російських колон з 25 лютого до 31 березня 2022 року. Селяни розповідають про події, що були в селі: про рух російської техніки; про контакти з російськими військовими та їх поведінку; про чергування, організоване старостою; про особливості виживання у період обстрілів; про відомі їм дії українських військових; про загибель односельчан і знайомих.

³ Тут, як і в ряді інших місць, сполучник «ну» вживається в значенні «але».

Респ. 1. Ага. «Дед, а води у вас можна взять?». – «Ну а чого не можна. Вода ж це ето. Давайте хлопці». Прийшли зразу мо, чоловік три чи чотирі. А флягу оце, балзанкі вони називають тоже «балзанкі». Оце ж капронови.

Респ. 2. Біжать, біжать усі відціля сюди [у двір].

Респ. 1. Беріть бидон. А ці тут дивляться. Дак чи вони води від самої Білорусі не пили може, ніде не ставали. Дак Десну ж десь переїжджали. Давай – тиї оттуда, тиї дальше, а шо? Оненодечки ето. Я кажу: «Беріть», уключив насос. Беседувать стали. Хто інтересується чим. Якутив я бачив сам якутив, які вони є. Бо я на севері Амура був, дак знаю. Дивиться – кроликі є. «А нутрії – не держите?» - «Ні, тільки кроликі є, – кажу, – перевелися, дак тільки з кроликами».

Другій: А у вас точок, – каже, – немає, щоб бухнуть.

– Та я, кажу, де? Той сахар у магазіні. Ну таке, в нас сахару нада десь купить ув очереді.

– Скіки оце, їдем на Київ. Шо там робиться, в тому Києві, шо нас туди ето.

Я кажу:

– Хлопці. Да я николи не був ни в Києві, ни в .. Ну шо вам казать?

– Скільки до Києва нам ще їхать? А ми правильно їдем на Київ?

Да я кажу:

– Аж машини їздять великі, дак наведено ж правильно куда.

І вони минут 45 наведено тут були. У двір, з двору, колона остається таке як ночувать. Бо поламалось у хвості. Костьор розпалили, давай ремонтувать. Тягнуть поламану. Приїхали тиї, «Тігри», наведено командір. Забірає колону, охрану виставля на конці села. І тиї солдати, шо осталися на ремонт, вони були до утра. Ночували. Колона [ж] пошла. Минут через десять, це ж біля їх наведено був хтось, – «А де ви води набрали?» Забор, сказали ж наведено. Цілий взвод, десять чоловік.

Респ. 2. Уже темно було. Ці поїхали – а ті осталися.

Респ. 1. Темно, на пешому ходу. З бальзанками так само, ідуть. Дошли, на улиці ето. А свет уключений у хаті, мене з хати видно через окно. Я думаю, щоб ничего не робили й не плигали [через забор], показую: я щас вийду. Да чого? Дак прийшли, вони стоять пид двором.

- А шо?

- Це в вас наши воду брали?

- Да.

- А можна взять?

- Можна.

Зайшли, каждый з автоматом, і каждый – собі набірає. Поблагодарили, вийшли і фронтом до тиєї машини шо ремонтували.

Респ. 2. У хату ходили, тоже брали воду. На блокпост, який виставили, туди й пошли.

Респ. 1. До Болоховця зайшли там, у вчительки там іще продукти, картоплі взяли, закрутки у погребі, на улиці біля того двору, де вони поламалися.

А пид утро вони собралися, не получилось нічого поремонтувати. За ними приїхало, тоже на троса. Забрали, там крутилися за селом, да тіки ями порили. І все-таки вони двинулися. Ну вони дальше Івангорода і не поїхали. До Крупичполя, а тоді, слава Богу, хлопці наши, де вони взялися, і наши їх між Більмачівкою і Крупичполем.. Тіла їх [потім] собірали. Але ми цього не бачили. Любітелі їздили. Мо прилучани, новгород-северці, кажуть, були, тиї тероборонці були. Бо ми тут ставали і на вулиці, і поддіжували таке яке.

Респ. 2. Дорогу перев'язували, нам голова сказав оце ..

Респ. 1. Шоб случайно машина не вскочила. Бо вони за селом у нас чоловік три. Да і Хатмуліна з Івангорода. Наша ж Катя, да, вона..

Респ. 2. Да. Наша івангородська, а жила у Фастовцях. Звали її Чевракова, але це не прізвище.

Респ. 1. Чевракова тая, просто в машині порозстрелювали. Велосипедіста, Хатмуліна отакодечки. Це було [вже] після того, як колона [у нас] ставала.

Респ. 2. Микола Хатмулін. Розстріляний був у перші дні. Їхав за колоною на велосипеді.

Респ. 1. Дак ото ленточка, ето, і сидимо цілими днями, чи машина не їде [на Ічню].

Щоб ніхто не їхав, так?

Респ. 1. Машина їде, звідти спитали: шо ето? – Пидождіть[, кажемо]. Ми звоним, чи голова нам позвонить там ето шо ні, не проїдуть. Тоді окно десь ето. Чи од'їхали росіяни, чи проскочили.

Респ. 2. Нам уже не сиділося в хаті. Як тільки вони проїхали, ми всі оце сусіди на вулиці. Тоді за забор тікали.

Респ. 1. Через .. може неділі й через дві, ти помниш як білий день, цілий день як ми вобще з дому посходили. Шо, цілий день ну й, наведено, як сказати, – удачний день попався нашим – і вже ж не тикі такі вистрели, а вже ж їх били, а танки наведено ж із зарядами були з ціми. Дак взриваються снаряди. Може й сюди прилетить, дак отут за стіною старої бані ховалися. Так не можна було залишатись.

По погребях ховались?

Респ. 2. Ні, ми ни раз[у] не були там.

Респ. 1. Ми були в погребі. У них тут родичі, і трошки даліше могли перейти. Ну, зданіє велике баня була. Просто..

Респ. 2. Ми збігали через поле за баню до сестри, час побули там; як стихла той [пішли]. Син із Нежина, невістка, і ми вдвох із чоловіком.

Респ. 1. Дак оце канонада..

Респ. 2. Як одступали, дак уже.

Понятно.

Респ. 1. Там побоїще було. Тоді да, вже ж їздили тоді, там і собірали, і їхніх, бо воно й горіло. І тікали вони, і обув лежала, і трупи. Оце отакодечка.

Проезжих – да, ото даліше, де могілка, віночок ото стоїть. По трасі, де розстріляли машину. Під'їхала ж людина десь ето, застрелили.

Ясно. А в тій колоні, що [тут] ставала, там тільки якути були? Чи були й росіяни?

Респ. 1. Буряти. Бурятів я знаю, бо я в Улан-Уде був і знаю, хто такі буряти. Да, це крєпкі здорови люди. З отакими здоровими мордами. А якути – низенькі, і чукчі. І, як сказать, [буряти] спортівно конно розвити. В степі вирости. Ну їх, шо вони й да, ними лякають орки січас. Ну їх вони стикі не наберуть, як я знаю, яка Улан-Уде, це автономна республіка. Просто вот таке. Не то шо сказать, пивРосії там узять. Так шо .. І буряти були тут.

І буряти. Дак якути?

Респ. 1. Якуті й буряти.

І тих ви знаєте. Дак і росіяни були чи тільки оці?

Респ. 1. І руські були. Оцей шо за самогонку питає, щоб достать. Наверно, якийсь командір, бо танковий бушлат на йому чорний, да.

Респ. 2. Чорний. Він наверно старший.

А були на них якісь розпізнавальні знаки? Пов'язки чи шо.

Респ. 1. Ні. Я не бачив.

Респ. 2. Пов'язки були. На руці, як ото їхали, були. Біли. Не значкі, а просто перев'язани. І на нозі були [пов'язки], на стегні. На техніці були кольца, кругі [як буква] О.

Респ. 1. Ну, екіпажі, ти представляєш, вони один одного не можуть знать. Оце пока їхали, оце вони може ето.

Да, да, да. Про це говорили. А якій цвєт був? Не красний?

Респ. 2. Оце наче білий, красний наче ні.

Білий, да? Дак це на другіх колонах були, не та, шо зупинялася?

Респ. 2. Ну оце ця, шо зупинялася.

А, на цій даже.

Респ. 2. Вони отак стали, а ми у вікно отак дивимося. І це ж вони стоять, роздивляються, курять. Тоді оце ж пидийшов оце ж у чорному такій невеличкий мужчина, шось із ними переговорив. Вони повплигували. А ції, автомати оце на кабіні сидить отуди. І ззаду отуди, направляється. Один в одну, другий – в іншу сторону з автоматом. Так, ну сумно, канешно.

Так це на кождому так сиділи?

Респ. 2. Сиділи. У первий день, як вони йшли.

Респ. 1. Обізательно. Аж це .. у воїнському уставі це значить, це піхота, хто в караулі, береже свою бойову машину. Бойова машина стала – це курі: розбіглися, й їх лови. Вони за броньєю. Колона [ж була] танкова перша, що зупинялась.

Респ. 2. Перший день вони навроно як їхали, дак не ставали. Ми за банею..

Володимир. Дак це танки перший день же їхали. Одни танки. Колона танків.

Респ. 2. А на другій [день] ота колона. Ми пошли по хліб, то я вернулася, а дві подруги ще й хліба взяли [поки колона з'явилась]. Другі – всяка техніка їхали; ця [колона] ішла потоком, не ставала. Машини і бортові, і всякі. А перша колона, що ставала, [була] танкова.

Респ. 3. *А то їхали всі, зброд. Змішана колона, і «Гради», і «Буки».*

Тоді всі їхали..

Респ. 2. Дуже сильни такі. Сосною, березою обложени машини.

Респ. 1. І САУшки ції тягнули їхали, вот. САУшка ото взривон так тягла, шо парувала та. Чуєш, і бінзовози їхали. Це в цій же колоні.

Респ. 3. *Тут вертався САУ здоровенна, Камаз під'їхав до нашої лавочки, думав [я, що] звалить. Коли здав назад, розвернувся – і поїхав.*

Сохранив..

Респ. 2. Просто вони не були озлоблени, їх ніхто тут не трогав, і перви дні дак вони шкоди нам великої не наробили. Боялись ми сильно.

Ясно. А..

Респ. 1. І у тий колоні да, як оце дрова. [звук мотоцикла, що проїздить дорогою] І ще ж дровима оказується, можна. І боеприпаси везе, і ото ж накат роблять, скі[ль]кі можна, що еслі даже шось, щоб ну як бруствір роблять. Як землянку: накатують брьовна.

Респ. 2. Сільни машини їхали такі ..

Ясно. А скільки днів оце вони їхали, не помните?

Респ. 2. Коло нас днів чотири вони каталися. Не всі вже. Попали ще на колишню свиноферму.

Це ще як лютий місяць був?

Респ. 2. Да.

Респ. 1. А за селом так вони ще могли .. зо сторони Бахмача все питалися. І до Дорогінки бувало дойдуть, і кажуть: ухватили в Дорогінці, в тих болотах. Вони кідали те що погрузли. Оп'ять, кажуть, тікали туди.

Респ. 2. І тут наш один, Хатмулін, на велосипеді за ними. Як, де він був? Оце ж там за селом ховався. Замітили його і застрелили.

Так з Івангорода це був?

Респ. 2. Да. Він сам я не знаю звідки, ну жив в Івангороді років уже десять чи ..

Респ. 1. Жив. І в Афгані ето, був «афганець». А чо йому захотілось до району їхать .. І за ними, кажуть, уцепився.

Ясно.

Респ. 2. І отут колона як проїхала, а він за ними слідом велосипедом їхав з тієї сторони. Із Плиски. Як перші проїхали – і він за ними проїхав. А другий день чогось їхав, чи за ними слідкував – не знаємо.

Ясенько.

Респ. 1. Оце такє. А так і..

А, по небу, по повітрю нічого не літало їхнє?

Респ. 1. Це мо пізніше то..

Респ. 2. Тоді ні. Ні, бачили. Ось ця сусідка, Людмила, бачила: летіло. Перший вечор – гул самошедший був. [чи] другий день? Знаєш як гуло, ракета навроно летіла. Ми думали, шо це самольот якійсь такій, істребітель.. А Дорошенкова каже: я бачила.

Да воно похоже ж трошки.

Респ. 1. Ну їхнього самольота не було тут.

Респ. 2. Ні, у первих днях. Вилетіли дивиться, а воно як.. Ми його не бачили, а гул сильний. Летіло. А тоді сусідка каже: бачила як летіла ракета.

Ясенько. А вертольоти, кажуть, пролітали отут по селах.

Респ. 2. Да, були отам. Сестра чоловіка двоюрідна казали три чи чотири вертольоти летіли.

Респ. 3. Так, в ту сторону, по краю села

А, з північного боку, да?

Респ. 3. От наприклад, як узять з Бахмача чи.. Поза селом летіли, навроно отуда в Дорогінку чи де вони в тому, в Припутнях були. Навроно туди.

Так і в ту сторону, й назад верталися?

Респ. 3. Ну не знаю, ми в ту сторону тикі [бачили]. До Припутнів.

Респ. 1. Істребітель діжуриє. Як уже ж проходили [колони], він же діжуриє, скіки.. Коли, як у нас збили. Збили ж ото.

Респ. 2. А, ну дак то вже, вже.

Респ. 1. Дақ він же з самого утра. Ми в Семеновши були на день рожденіі, і хлопці кажуть: «Будем тикать на Кіів, бо чорт його .. ну чоґось же вони ждуть». А воно то там, то там – трах, трах. І він же петляє, петляє. Це літом було.

Респ. 2. Літом було діло [2022 року].

Респ. 3. Наш же, да?

Респ. 1. Наш. Да. Діжуриє, наведено. Од границі до границі ілі участок якийсь.

Респ. 3. [кілька нерозбірливих слів] Ото вертольоти їхні тики прилетіли. Наверно три чи чотири, Славік казав, да? Наташа там вони якраз, над полем живуть, дак..

Респ. 2. А вже тоді осінню збили отам за селом ракету. І тоді ще збили .. біля сушарки.

Респ. 1. А коли це, сорок днів якого числа було. .. 25 січня [2022 року] він умер. П'ять і там. Ну в кінці марта, да?

Респ. 2. Да. І ми збирались думаєм, велосипедами так поїдемо, сорок днів уже ж. Да.

Це тоді, в прошлий год?

Респ. 2. Тоді тикі стали збираться, а воно як шарахне!

Респ. 3. А її збили, і вона впала там, коло кладбіща.

Респ. 2. Біля кладбіща і впала загрузла.

Респ. 3. А луна така по всьому селу, отак ляснуло.

У нас раз лягнуло, поперелякувало нас насмерть. Хлопці прийшли, викопали її й забрали чи де вони [діли].

Респ. 2. Да тоді ж ото, як ви в Вишнівці були, дак збили отамо. Тоже шарахнуло.

Респ. 1. Шо, на сушарці оце?

Респ. 3. Да-да.

Респ. 2. Ну, а тим селам дуже попало, конешно.

Пережили. Так шо ви в березні вже так не боялися?

Респ. 3. Да-да. Вже ми да, в березні нас ..

Респ. 2. Вже тільки слухали, тикі отам бухка, жухка ото.

Респ. 3. *А ще як отступали, тоді дуже близько, чуть усе.*

А людей багато в село понаїжджало?

Респ. 3. *Чужих? Та були.*

Вони ж не зовсім, напевно, чужі, а в принципі свої, що повиїжджали?

Респ. 2. Приїжджали.

Респ. 1. З Чернігова, з Ніжина.

Респ. 2. Оце в нас син у Ніжині.

Дак, тут і оставалися до кінця, чи виїжджали потрошку?

Респ. 1. Ну оце ж до апреля.

Респ. 2. Ну оце ж до 7-го квітня побули, і [виїхали].

А, вже як все закінчилося.

Респ. 3. *Да, вже в Нєжині там як спокійніше, то вони 7 квітня поїхали.*

Понятно.

Респ. 2. Вони там на Гуньках живуть скраю, дак там же тоже їх обстрілювали дуже. Балкон у них розбитий.

Респ. 1. Тероборона, конєшно, люди з усіх углів набралися і я кажу: ти бач, організувалися. Защитили.

Респ. 3. *І в нас ходили хлопці, діжурили.*

Респ. 1. І люди .. доїжджали сюди.

Респ. 3. *З Борзни.*

Респ. 2. Якийсь розвідник напевно.

Респ. 1. Знаєш, як доїхали, привезли його. Це ж у казньонний ліс йому нада було. Він же сходив туди. Це ж ми з Миколою, з Сорокою його водили. Ничого – ни спічок немає в його, ни [шапки].. [Кажемо:] «шапку одінь» – Він каже: хай побуде в кармані, бо бачать шо без шапки. І одітий так шо наче до тьотки кудись, чи дрова рубать. Росіяни окопувалися в тому лісі. Його довели з Борзни до ленти [де ми діжурили], і тут оставили. Він каже: треба щоб трошки стемніло. І на нич, і пошов. Ми його вивели до річки, сказали: річка вот, держи, льод і шлюзи. І в болота він пішов.

Пошов, покурив в Олега Комлика. А я кажу: попоїш чаєм його, і всьо. Він каже ... Вернувся в три часа ночи. Мокрий увесь, в три часа, і тоді, каже, його зустріли, забрали. І оп'ять оце борзенці його привозили. Тут ми якраз з лентою ото вовтузилися. Да, лента зав'язана була. Вони його привезли і кажуть, шо далі йди сам.

Респ. 3. *У нас тут була лента.*

Оце якраз на цьому місці? Це для тих, що з тих сіл їхали?

Респ. 3. *Да, з Плисок.*

Респ. 1. Вони тікали цілий день.

Респ. 2. Вони просилися до нас: можна, ми в вас. Дві чи три машини було.

Респ. 1. Знаєш, як цілий день [у дорозі]. І пожили люди були.. туди поїхали, назад. Таксіст попавсь такий: «Проїдем, ждять не будем». Думали обдурить: з'їздили в Бахмач. А вечором сидимо: ти самі люди їдуть [до нас]. Та ви б вже полежали, чи посідали, чаю б попили. І бінзін же не палили б, – кажу їм.

А їм мабуть на Ічню треба було?

Респ. 2. На Прилуці.

Респ. 1. Да..

Респ. 2. А тоді голова дзвонить, що хай їдуть бистренько, зараз там свободно. Вони полетіли. Оце таке-то діло.

Ясно, ясно.

Респ. 2. Голова нас підтримував, возив хліб то з Плисків, то з Фастовців.

Понятно. А медпункт тут у вас, у селі, працював чи ні? Чи вже давно він закритися?

Респ. 1. Медсестра в селі живе. Пригласиш – і приїде.

Ясно. Ну а медикаменти були тоді у вас?

Респ. 2. Ой не було у мене. Ой не було, оце ж в Ічню наші їздять на роботу, дак ми списки поскладали, грошей дали: привезіть. А їх тоді якось .

Респ. 3. *Колони ходять – їх не випускають з Ічні. Там ночували і жили.*

Респ. 2. А в мене цукровий діабет, покончалося все. І давленіє. Дак в мене в Бахмачі подруга, вона накупила, а чоловік мій у Фастовці. Поїхала, а там головиха фастовецька з Бахмача до Фастовців привезла, дак ото так ми [отримали].

Респ. 1. Перекладними.

Респ. 2. А тоді вже ж і тії, робочи [добрались].

А казали, що у вас тут своя пекарня. Чи вона не працювала тоді?

Ганна. Працювала попервах.

Респ. 1. Тикі ни дрожжів, ни мукі. А тоді як привезли, дак печ, як? – Міні-печ уключили, – світ виключили. Тісто куди? – Викінь.

Респ. 2. А тоді дрожжів не було. А тоді знов пекли.

А генератора не було ?

Респ. 2. Да ще тоді не було.

Понятно. Так що не получалось, оттуда значить привозили.

Респ. 3. *Ну, оце з Плисків возили, з Фастовців.*

Респ. 1. *З хлібом мені кажеця, ніхто не обіжений був.*

Респ. 2. *Ну, не обіжений, ну не хватало людям.*

Респ. 1. *Ну [зате] й курям не викідували..*

Респ. 2. *Да, навчило нас уже тоді. Ділилися хлібом.*

Респ. 3. *У морозілку, як лишне трохи, вкинеш..*

Ну це ж добре, що холодильники працювали. Бо як по тих селах дак там і місяць не було світла.

Респ. 2. *Да і в нас було..*

Респ. 3. *Ми ж колись, голотьод був такий, пообрівав [прроводи], дак купили генератори собі додому ще.. годив два чи три тому. Люди тоді багато покупляли собі.*

Респ. 2. *Та два чи три назад.*

А, так ви вже тут забезпечені були.

Володимир. Так уже нам свет.. холодильники робили.

А панелі сонячні ніхто не ставив по селу?

Володимир. Єсть там в одного хазяїна.

В одного тіки є. [звук машини, що їде по вулиці]

Респ. 2. *Оце така в нас ситуація. А оце в нас за селом отудиво десь здорожилися⁴, із Крупичполя на Більмачивку, на Мартиновку.*

Респ. 1. *Бачиш, як ото кажуть. Ви у Припутнях були, ви не були?*

Був. Уже був.

Респ. 1. *Ото як казали, що ночували люди в кладбищі. Нікуди сховаться, в кладбищі лежать нич.*

Респ. 2. *Дзвонять, ми оце дзвоним, з Більмачивкі звонять: з Плиска їде колона. Рахуйте, що там їде. Ми пощитали, передали. І оце так зв'язувалися.*

Респ. 3. *А, їде колона. Слухаєм, куди вона гуде. З Плиска, Більмачівка, Крупичполе, Сваричівка, це все.*

Респ. 2. *Вже знали, що їде. Звідсіля їде туди.*

Ясно, ясно. А з мобільним зв'язком не було проблем?

Респ. 2. *Та наче ні.*

⁴ Здорожилися (діал.) - зійшли з дороги, плуталися.

Респ. 3. *І тиї з Більмачівки дак люди, другий боявся, [як] рядом іде, так як оце я живу на дорозі. І тиї ж їдуть. Дак уже одключали, боялися й звонить. Ми ж дзвоним..*

Респ. 2. Це з Припутнів дзвонить: ну визнайте, ну де вони, ми вже їх боїмося. А ми подзвоним – а там уже нема зв'язку. Вони вже поодключалися у Більмачівці.

Респ. 1. Ну за п'ять, за десять кілометрів колона йде. Ото чуємо, дак кажеться шо вона до нас іде. Нихто ж не поїде виглянуть, куди [йде].

Респ. 3. *Да ще утром рано, гул однотонний танків.*

Ну да, це цілий місяць мабуць було таке.

Респ. 2. Ми жили на вулиці. Тоді оце виходимо всі – і слухаємо, де шо. То біжимо тоді, як шось десь загуло.

Респ. 1. Ото іде – тільки шух, всі поховалися.

Респ. 2. Оце ж тоже наведено партизани з Борзни їхали дак вони нам махають, ми вже ж їм махаєм, думаєм, мо, проїхали вже трошки.

Респ. 3. *Да, тоді начали на «Козачках» [їхати], наша техніка.*

Респ. 1. Дак ото цілий день оборону кудись перекидували, дак ми все їм махали. Тоді вже і матраси, і кухні, і дрова; шкільні автобуси, і там дівчата, наведено медсанчасть, отаке.

Респ. 3. *Наши переїжджали. Цілий день так їхали у сторону Плисок.*

Респ. 2. Колгоспни машини, ЗІЛи, броня на них надіта. Господарська техніка[, не воєнна].

Ясно, дякую вам за інтерв'ю.

Проект «Сільські громади Чернігівщини в умовах війни та окупації. Досвід виживання і боротьби» започатковано у грудні 2022 року. Співорганізатори – Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя та "Історико-краєзнавче товариство "ІЧНЯНЩИНА". Метою проекту є збір усних свідчень жителів сіл Ічнянської територіальної громади Чернігівської області, які пережили досвід окупації російськими військами у лютому-березні 2022 року.

Матеріали проекту підготовлені за сприяння Інституту гуманітарних наук (IWM) в рамках програми «Documenting Ukraine».